

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему: **«Забезпечення ефективного функціонування**
агропромислового комплексу (на прикладі Миколаївської області)»

Виконавець:

студент ФЕУП

Удич Дмитро Юрійович _____

Науковий керівник:

д.е.н, професор

Балджи Марина Дмитрівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Галузева структура національної економіки характеризується певними міжгалузевими пропорціями, міжгалузеві виробничі зв'язки постійно зміцнюються та розширюються. Існує процес завершення різних етапів виробництва та розподілу товару. В українській економіці відбувається взаємодія регіонів як частина інтеграційних структур - міжгалузевих кластерів. Одним з найпотужніших і різноманітних комплексів є агропромисловий комплекс. Він є складним комплексом виробництва, що об'єднує різні галузі національної економіки, а саме: сільське господарство, харчову промисловість, м'ясо-молочну, борошномельно-круп'яну, комбікормову, мікробіологічну промисловість. У цьому комплексі зайнято близько 1/3 всієї чисельності працівників. На частку його галузей припадає понад тридцять відсотків основних виробничих фондів. Галузі агропромислового комплексу формують близько 1/3 національного доходу і майже 2/5 валового суспільного продукту. На теперішній час для успішного розвитку усіх галузей АПК створюються нові форми організації агропромислового виробництва — агропромислові об'єднання, агро комбінати, агрофірми, асоціації, виробничі і науково-виробничі системи.

Агропромисловий комплекс – один з найскладніших багатогалузевих комплексів в економіці України. АПК має одне із вирішальних значень в питанні соціально-економічного розвитку країни, рівні життя населення, його забезпечення продуктами харчування, а промисловість — сільськогосподарською сировиною. Вирішення продовольчої проблеми здійснюється переважно в агропромисловому комплексі. Саме через це він є важливою ланкою економіки і мусить мати пріоритетний розвиток.

Проблеми організації діяльності агропромислового комплексу, механізми підтримки та перспективи його розвитку розглядалися багатьма науковцями, зокрема необхідно відмітити таких як: Діброва П. Т., Сальківський А. С., Мартиненко Л. І., Мостовий Г. І., Смирний В. Р., Сіваченко І. Ю. та інші.

Мета кваліфікаційної роботи – теоретичні, методичні та прикладні аспекти оцінювання перспектив розвитку агропромислового комплексу регіону.

Мета роботи реалізується через конкретні **завдання**:

дослідити сутність аграрно-промислового комплексу, його роль в економіці держави та необхідність оцінювання;

розглянути методи дослідження агропромислового комплексу;

з'ясувати особливості зарубіжного досвіду регулювання розвитку агропромислового комплексу;

визначити основні тенденції розвитку агропромислового комплексу Миколаївської області;

проаналізувати стан державної підтримки аграрно-промислового комплексу в країні та регіоні;

оцінити становище агропромислового комплексу Миколаївської області; визначити перспективи ефективного функціонування агропромислового комплексу Миколаївської області;

запропонувати заходи підтримки малих і середніх сільськогосподарських виробників регіону;

запропонувати стратегії розвитку агропромислового комплексу в країні в цілому та досліджуваному регіоні зокрема.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних аспектів оцінювання сучасного стану розвитку АПК та розробка пропозицій щодо перспектив його ефективного функціонування.

Об'єкт дослідження – процес оцінювання ефективності функціонування АПК Миколаївської області.

Методи дослідження – метод порівнянь, табличний метод, економікостатистичний та визначення відносних пріоритетів в дослідженнях ефективності функціонування аграрно-промислового комплексу.

Інформаційна база дослідження: Закони України, наукові публікації, та монографічні видання вчених, статистичні збірники та офіційні дані органів державної статистики України та регіону.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (55 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 91 сторінку. Основний зміст викладено на 86 сторінках. Робота містить 23 таблиці, 4 рисунка.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи підготовлено публікацію «Зарубіжний досвід розвитку агропромислового комплексу», що було опубліковано у Науковому студентському віснику ФЕУП.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти оцінювання агропромислового комплексу**» розглядаються поняття АПК, місце та роль в економіці держави, необхідність та методи його оцінювання, питання зарубіжного досвіду розвитку АПК.

У другому розділі «**Особливості функціонування агропромислового комплексу Миколаївської області**» визначено основні тенденції розвитку агропромислового комплексу Миколаївської області, проаналізовано систему підтримки аграрного сектору регіону та оцінено стан агропромислового комплексу Миколаївської області.

У третьому розділі *«Перспективи ефективного функціонування агропромислового комплексу Миколаївської області»* показано перспективи ефективного функціонування АПК регіону, обґрунтовано необхідність підтримки малих та середніх сільськогосподарських виробників, запропоновано стратегії розвитку агропромислового комплексу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Агропромисловий комплекс є важливим елементом розвитку будьякої держави, оскільки становить його матеріально-технічну базу та продовольчу безпеку. Варто відзначити роль агропромислового комплексу в розвитку економіки в цілому, оскільки саме продукція сільськогосподарських підприємств є основою інших галузей, таких як легка, харчова та переробки, забезпечення їх сировиною. Агропромисловий комплекс формується на основі агропромислової інтеграції в умовах високого рівня розвитку продуктивних сил та соціалізації виробництва.

2. Дослідження агропромислового комплексу спрямоване на аналіз поточної ситуації та визначення тенденцій та перспектив розвитку агропромислового виробництва в ринкових умовах. Дослідження повинно базуватися на основних принципах дослідження та проводитись із використанням комплексу соціально-географічних методів, прийомів та підходів.

3. Враховуючи гостроту коштів, стоїть питання про необхідність бюджетної підтримки розвитку агропродовольчого комплексу, оскільки засобів, що виділяються з бюджету, не завжди вистачає для забезпечення самокупності діяльності суб'єктів цього комплексу. Важливою проблемою в умовах глибокої кризи для сільських територій також залишається визначення оптимального розміру державної підтримки, що здійснюється з бюджетів різних рівнів. Тому надзвичайно важливою є розробка збалансованої державної і місцеворегіональної політики щодо сприяння розвитку агропродовольчого виробництва з метою формування надійної системи продовольчої безпеки країни.

4. Дослідження сучасного стану розвитку аграрного сектору в регіоні свідчать про існування проблем, які потребують негайного вирішення. Інвестиції вітчизняних та іноземних інвесторів не дуже важливі. Миколаївська область має великий потенціал для активної діяльності інвесторів. Важливий споживчий ринок, вигідне геополітичне розташування, природні ресурси, дешева робоча сила, міцний науковий фундамент. На сьогодні державна підтримка сільськогосподарських підприємств залишається недостатньою.

5. Ефективність економічної структури визначається якісними аспектами організації виробничо-господарських процесів, що призводить до підвищення продуктивності праці, створює умови для збільшення обсягу виробництва та реалізації та розширює тиражування. Насправді ефективність - це поєднання двох основних категорій: витрат та наслідків її досягнення. Тому їх дослідження є відправною точкою для процесу визначення ефективності управління та вдосконалення регіональних тенденцій.

6. На ефективність сільськогосподарського виробництва в Миколаївській області впливає, ряд визначених зовнішніх та внутрішніх факторів. Нейтралізація їх негативного впливу сприятиме підвищенню ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, чого можна досягти шляхом: технічного оновлення сільського господарства; розширенням та зміцненням маркетингової інфраструктури; вдалого поєднання тваринницької та рослинницької галузей; розвитку кооперації; впровадженням державної підтримки та вдосконаленням системи кредитування аграрного виробництва.

7. Миколаївщина має можливості для розвитку сільськогосподарської діяльності, можливості до підвищення агропромислового виробництва. Відкриваються перспективи в розвитку через призму тенденцій науковотехнічного прогресу в сільськогосподарському виробництві. Це такі процеси як: хімізація виробництва тваринницької продукції, використання різноманітних мінеральних та органічних добрив для сільськогосподарських культур. Але недостатня фінансова підтримка держави, недосконале оброблювання земель та мала кількість опадів гальмує перспективи розвитку.

8. Основними проблемами сільських територій в Україні є невідрегульованість формування достатньої податкової бази на місцях, відсутність обґрунтованої та з усіх сторін збалансованої і фінансово забезпеченої державної програми розвитку села, відсутність механізму реалізації фінансового забезпечення розвитку сільських територій, зруйнована соціальна інфраструктура та відсутність стимулів і коштів на її реконструкцію й розвиток, монофункціональний характер розвитку сільської економіки, основою якої залишається неефективне на сьогодні сільське господарство, відсутність умов для розвитку альтернативних напрямів підприємництва та їх подальшої різноманітності на сільських територіях; відсутність системної законодавчої і нормативної бази розвитку сільських територій; нерозуміння важливості розвитку сільських територій на основі розвитку сільського господарства та залежності від цього розвитку країни в цілому.

9. Ми визначили два основних сценарії розвитку сфери АПК Миколаївської області. Згідно з першим, основними драйверами розвитку сільського господарства будуть: поступове пожвавлення економіки, імпортозаміщення і подальший розвиток традиційних експортних ніш.

Поліпшення умов для інвестицій буде пов'язано з ефектами стимулюючої грошово-кредитної і бюджетної політики. Другий сценарій «Глобальний прорив» передбачає розробку та реалізацію науково-технологічної політики у сфері АПК. Головною метою науково-технологічного розвитку АПК України є забезпечення конкурентоспроможності української продукції на зовнішньому і внутрішньому ринках насамперед за рахунок створення, поширення і застосування новітніх досягнень науки і технологій.

АНОТАЦІЯ

Удич Д.Ю. «Забезпечення ефективного функціонування агропромислового комплексу (на прикладі Миколаївської області)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2020.

У роботі розглядається суть та необхідність оцінювання АПК; методи його дослідження; зарубіжний досвід розвитку АПК. Визначено основні тенденції розвитку агропромислового комплексу Миколаївської області, проаналізовано систему підтримки аграрного сектору регіону та оцінено стан агропромислового комплексу Миколаївської області. Запропоновано перспективи розвитку АПК регіону, обґрунтовано необхідність підтримки малих та середніх сільськогосподарських виробників, запропоновано стратегії розвитку агропромислового комплексу регіону.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, зарубіжний досвід, аграрний сектор, перспективи ефективного функціонування, сільськогосподарські виробники, стратегії розвитку.

ANNOTATION

Udich D.Yu. "Providing the effective functioning of the agro-industrial complex of the Mykolaiv region"

Qualification work for a master's degree in 6.030504 "Business Economics". - Odessa National Economic University. - Odessa, 2020.

The work deals with the essence and necessity of assessing the agro-industrial complex; methods of its research; foreign experience in the development of agriculture. The basic tendencies of development of an agro-industrial complex of the Mykolaiv region are defined, the system of support of agrarian sector of region is analyzed and the condition of an agro-industrial complex of the Mykolaiv area is estimated. Prospects for the development of the region's agro-industrial complex are proposed, the need to support small and medium-sized agricultural producers is substantiated, and strategies for the development of the region's agro-industrial complex are proposed.

Keywords: agro-industrial complex, foreign experience, agrarian sector, prospects for effective functioning, agricultural producers, development strategies.